

Ne le mladina, tudi odrasli može in žene so ga spoštovali in ljubili. Kdor je po treboval dobrega sveta in pomoči, se je obrnil nanj in nikoli zaman. Bil je prijazen z vsakomur, vsak mu je bil ljub in drag, pa naj si je bil bogat ali ubožen. Ljudje se ga hvaležno spominjajo in se ga bodo vsak do svoje smrti, zakaj tako odličnega moža, kakor je bil V. Strmšek, ki je bil v resnici dobronik in moder svetovalec mladim in starim, takega moža ni mogoče pozabiti.

Bil je izvrsten govornik ter navdušen zagovornik težen kmetiškega ljudstva. Z mirno prepričevalno besedo je govoril iz srca v srce. In vsi, pristaši in nepristaši, so mu pritrdjevali, zakaj bil je pravi ljudski govornik, ki je poznal ljudi in jih vedel prepričati o svojih idejah. Saj pa je tudi dobro vedel, kje žuli našega kmeta, poznal ga je natanko kot malokateri. Saj je zrastle iz njega in med njim, sam je bil tudi posestnik ter je z veseljem kmetoval, sam je vedno poudarjal, da ni le v šoli učitelj, ampak tudi med ljudstvom.

Kot politični nasprotnik ni postal nikoli oseben, temveč je ljudi s silno svojo zgovornostjo, z razumnimi razlogi in s prepričevalnimi dokazi vnel za dobro stvar, ki jo je zastopal. Nikdar ni obljuboval na shodi nemožnih reči nikdar ni hlastal po hipnih uspehih, da bi preslepil ljudi, temveč vselej in povsod je zagovarjal le resnične koristi naroda. Nikdar ni pravil poslušalcem, da bi se jim prikupil, kako bi se naj šolski pouk skrajšal, pač pa je dokazoval, da je le dobra šola rešitev našega naroda. Nikdar ni obetal zlatih hribov in gor — temveč navduševal je ljudi za vero v lastno moč, v lastno delo ter kazal, da si le z izobrazbo, z uma svetlim mečem priborimo boljšo bodočnost.

Vekoslav Strmšek je bil tudi slovenski pisatelj. Spisal je za razne liste marsikaj, posebno pa je bil vrl sotrudnik učiteljskih listov. Za „Zvonček“, list za mladino, je napisal marsikaj poučnega, zanimivega in zabavnega. V „Učiteljskem Tovarišu“ pa je objavil marsikatero temeljito razpravo, posebno pa je v mnogih člankih vzbujal učiteljstvo za delo za naš narod. Kakor je bil izvrsten govornik, tako je znal tudi spretno sukati pero.

In kar je bilo pri njem še prav posebno, kar ga je pri ljudstvu tembolj priljubilo, je to, da je prijel za vsako, tudi najtežje kmetiško delo. Dasi tako imeniten gospod, ki je imel vplivno besedo po vsem slovenskem ozemlju, h kateremu so hodili po svet učitelji, profesorji, doktorji i. dr. pa tudi politiki, ta mož se ni sramoval kmetiškega dela. Veselo je kosil s koseci, ponosno oral na svoji njivi ter dajal lep zgled izredne delavnosti.

Dasi je bil Vekoslav Strmšek vrlo nabožen, se je izraževal vedno in vedno še nadalje. „Človek se nikoli ne izuči, dokler živi“ in „Kdor ne napreduje, nazaduje“ je bilo njegovo geslo. Imel je veliko lastno knjižnico in časopisov je imel naročenih cel kup. Svojega velikega znanja pa ni hranil skopo zase, temveč pridno ga je uporabljal drugim v korist ter jih o vsaki priliki poučeval in vnel, da bi se tudi drugi nadalje izobraževali.

Nevenljivih zaslug pa si je pridobil Vekoslav Strmšek s tem, da je bil prvoborilec in buditelj slovenskega učiteljstva. Budil je učiteljstvo k delu za ljudstvo, na nešteti učiteljskih zborovanjih je v navdušenih besedah zbujal učiteljsko zavednost, zakaj bil je prepričan,

da more narodu koristiti le zavedno, samostojno misleče in za narod čuteče učiteljstvo. In prav je imel. Da je slovensko učiteljstvo dandanes tako zavedno, tako delavno za prosveto naroda in njega gospodarski napredek, je v veliki meri zasloga rajnega Vekoslava Strmška.

Kakor je bil neustrašen branitelj narodnih pravic, tako je bil tudi neustrašen zagovornik učiteljstva. Leta 1893. ga je izvolil okrajni zastop šmarski v okraj šolski svet. Dasi Strmšek ni bil član okrajnega zastopa, si je ta izbral njega kot najodločnejšega moža, ker je vedel, da bo kot učitelj-strokovnjak uspešno deloval v tej važni šolski korporaciji v dobrobit šole in učiteljskega stanu. Strmškovo delo je bilo odkrito in pošteno, kakor je bil odkrit in pošten tudi on. Povedal je resnico prijatelju in nasprotniku v obraz in če je bila potem prav zamera.

Mišljenja je bil naprednega in ni je bilo sile, ki bi ga mogla spraviti na drugo pot. Z navdušenjem je pozdravil vsak napredek in se vselej postavil v prvo vrsto bojevnikov, kjer je šlo za gospodarski, prosvetni ali politični napredek Slovencev. Z njemu lastno samozavestjo je razpravljal na mnogih shodih gospodarska in politična vprašanja ter vedno žel priznanje in pohvalo ter dosegel lepe uspehe. Redno se je dotaknil tudi šole in učiteljskega stanu in s prepričevalnimi besedami je dokazal potrebo in korist šole in važnost učiteljskega stanu in tako pogosto izpreobrnil nasprotnike šole v prijatelje šole.

Ves čas, kar je bil učitelj, je bil zvest, delaven član učiteljskega društva. 17 let je bil celo predsednik šmarsko-rogarškemu učiteljskemu društvu.

Ne le v domačem okraju, tudi sploh za organizacijo slovenskega učiteljstva si je pridobil nevenljivih zaslug. Ustanovil je „Zvezo slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, ki je za napredek slov. štaj. učiteljstva in tudi sploh za narod na Štajerskem velike važnosti. Vekoslav Strmšek je bil podpredsednik „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“, odbornik „Slov. Šolske Matic“ itd. itd.

Učiteljstvo in slovenski narod je zadela s smrtjo Strmškovo nenadomestljiva izguba. Bil nam je ljub tovariš, odkritosrčen prijatelj, neustrašen prvoborilec, prekrasen zgled narodnega učitelja in dobronika svojega naroda.

Ker si je pridobil toliko zaslug za slovenski narod in za slovensko učiteljstvo, mu je postavilo slovensko učiteljstvo skromen spomenik po svojih skromnih močeh. Vzdati je dalo spominsko ploščo na to šolo, kjer je toliko let tako plodonosno deloval.

Skromen ta spomenik, a deset in stokrat lepšega si je postavil on sam v sreih hvaležnega naroda s svojim plemenitim, neumornim delom. Naša dolžnost je, da spomin Vekoslava Strmška cenimo in spoštujemo, zakaj narod, ki svojih velikih mož ne ceni in ne spoštuje, ni vreden, da so se mu rodili. Spoštovanje Vekoslavu Strmšku pa bomo izkazovali najbolje s tem, da ljubimo in spoštujemo svoj mili slovenski narod, sladki materin jezik in krasno slovensko domovino, kakor jo je ljubil in spoštoval on. Te ljubezni do naroda in domovine pa ne nosimo le na jeziku, temveč nosimo jo v srcu kot jo je nosil on. Tudi naša duša naj bo prežeta čiste ljubezni do naroda, kakor je bila njegova: tudi nam naj preide ta ljubezen v kri in meso, da ne bomo o ljubezni do naroda le govorili, temveč da bomo iz ljubezni

otrokoh samih. V prostornih zavetiščih naj bi se zbirala taka deca rano v jutro pod nadzorstvom otrokoljubnih vzgojevalcev. Tu naj bi prebili otroci ves dan med različnim delom, učenjem in igro. Zvečer pa naj bi se dostavili zopet staršem. Samo oni nesrečniki, ki so zaradi propalosti svojih staršev v direktni nevarnosti, naj bi se docela zadržali v zavodih. Tako bi vzevel iz slojev, ki izbaja sedaj iz njih večina zločincev, krepak, delaven rod.

Toda kdo naj ustanavlja taka prepotrebna zavetišča? Kdo naj jih vodi ter zanje žrtvuje? Treba razpravljati tudi o tem vprašanju. Najbližji faktor za vzgajanje otrok je ženska. Polagajmo ji tedaj tudi skrb za zapuščeno dečo v roke. Ravno žensvo premožnih slojev, ki ni navezano na borbo za vsakdanji kruh, razpolaga z zadostnim časom. Ne vežejo ga stanovske dolžnosti, žrtvovati more z lahkoto po nekaj ur na dan taki, nad vse važni nalogi. Imelo bi pa ono tudi samo zase neprecenljiv hasek samovzgoje, ki bi se jej žensvo moralo podvreči, ako bi hotelo izpolniti to vzvišeno nalogo. Ker bi se pa morale te dobronice člo-

veštva v to svrhu tudi temeljito pedagoško izobraziti, bi gotovo obračale tudi na svojo lastno dečo več pozornosti, kakor se godi, žal, danes, kar bi zopet rodilo le blagodejnego sadu.

Danica.

K boju proti jetiki.

Udeležniki letošnje mednarodne konference proti jetiki v Washingtonu so se ravnokar vrnili v svojo domovino. Ravnatelj pruske deželne zavarovalnice, dr. Rikard Freund, ki se je konferenci udeležil skupno s profesorjem Kochom, poroča, da so zanimive debate, ki so se vršile na tej konferenci, profesorja Kocha napotile, da iznova prične s svojimi študijami o tuberkulozi. Osebito hoče proučevati goveje bacile (živalski tip bacilov tuberkuloze), katerih okužnost je še dvomljiva. Koch si je s tem zahtal posebno nalogo.

Nevarnost okužbe po mleku kakor sploh po goveji živini se precejnjuje. Zaraditega bo glavno torišče boja proti jetiki vbodoče to, da

do naroda delati za narod. Z delom za napredek naroda postavimo Vekoslavu Strmšku najlepši spomenik.

Govornik je potem razvijal misli, kako bi naj delovali za napredek naroda. Cenili in spoštovali bi naj šolo, ker ona je vir izobrazbe, cenili in spoštovali bi pa naj tudi učiteljstvo, ker ono je dobronik naroda. — Ni pa dovolj, kar se nauči človek v šoli, temveč vsak se naj vedno nadalje izobražuje. Najvažnejše sredstvo nadaljni izobrazbi je čitanje knjig in časopisov. Knjiga nadaljuje učiteljevo delo ter človeku razširi duševno obzorje. Človek, ki je veliko čital, je v vsakem oziru več vreden nego oni, ki pozna le abecednik. Izobraženi ljudje kaj dosežejo; v njih moči je naša bodočnost.

Govornik je končal s slavalkico V. Strmšku, ki nam je pokazal pot, da povzdignemo narod na višjo stopnjo omike in mu tako priborimo lepšo bodočnost! —

Kot zadnji govornik je nastopil odbornik „Zaveze“ tov. G n u s kot njen zastopnik ter poudarjal pokojnikove zasloge za učiteljsko organizacijo.

Po tem slavnostnem aktu pred okrašeno šolo so se podali vsi navzoči na pokopališče, kjer počivajo telesni ostanki rajnega in kjer mu je postavila njegova vdova gospa Strmškova njega vreden nagrobni spomenik z napisom:

Vekoslav Strmšek,

naučitelj.

* 31. maja 1864

† 6. septembra 1907.

Svoji obitelji najboljši oče in do zadnjega vzdihla iskreno vdan svojemu poklicu.

Lahka mu bodi zemljica!

Umreti, bratje, težko ni;

pustiti nade — to boli.

G. župnik Gomilšek je spomenik blagoslovil in po tem blagoslovljenju je zapelo zbrano učiteljstvo na pokojnikovem grobu „Na grobeh“ pod vodstvom tov. Čuleka iz Št. Jurja.

Tako se je proslavil spomin vrednega moža in daj Bog, da bi živel njegov duh tudi še vbodoče med nami, da dosežemo smotre, ki si jih je stavila kot cilj svojega življenja njegova velika duša ... —

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca oktobra: K 181.680:16.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Nemško uradovanje s šolskimi vodstvi.

Pravica in enakost mora veljati za vse, torej tudi na šolskem polju. Da postopa vlada s slovenskim šolstvom od najnižje, do najvišje stopnje po mačehovsko, je širni javnosti znano. To smo že nešteto poudarjali. Pa ne samo to. Višja šolska oblastva izdajajo vse odredbe in odloke za popolnoma slovenske šole v nemškem je-

ziku. Vsi okrajni šolski sveti, deželnega šolstva ne imenujemo ne, korespondirajo s šolskim vodstvi le nemški. Na vse slovenske vloge se dobi le nemški odgovor.

Če se ne motimo, dela v tem pogledu izjemo edino ljubljanski mestni kot c. kr. okr. šolski svet. Kar pa velja za Ljubljano, to mora veljati tudi za vse druge c. kr. okrajne šolske svete, ni izvzet niti c. kr. deželni šolski svet. S slovenskimi in vsemi utrakvističnimi šolami — teh je tako malo na Kranjskem — bodi vse uradovanje v uradnem jeziku, to je pa jezik, v katerem se na šolah poučuje, in ta je slovenski.

Pridejo odloki, ki jih je težko razumeti, posebno izraze, katerih se nikdar ne sliši, ali je pa celo nemško besedilo za naše slovenske razmere neprikladno, da je težko razumeti smisel. Slog slavne birokracije je nekaj čudovitega!

Pa četudi bi tega ne bilo, pravica [to zahteva. In kdo pa naj štiti pravico, če ne uradi?]

Proč tedaj z nemškim uradovanjem s slovenskimi šolami. Zastopniki v okrajnih, kakor v deželnem šolskem svetu, zahtevajte kategorično in brez vsakega pardona to pravično reformo v uradovanju v šolskih zastopih. Svoj čas je dr. Šusteršič, ko je vstopil v dež. šolski svet, zahteval slovenskega vabila k sejam. Več kakor eno vabilo sedem osebam je pa gotovo uradovanje s šolskimi vodstvi, ki jih je več sto.

Gospodje, tu je nekaj, kar se ne sme prezreti. Tu pokažite svojo odločnost in radikalnost. Vas naj ne moti nobeno strankarstvo, saj smo v tem edini. In kdor to doseže, mu bodi naše priznanje!

In to tudi nazadnje ni nič novega, saj je slovensko uradovanje popolnoma uvedeno v slovenskem delu Goriške in Istre. Kako je na Štajerskem, ne vemo. Bržkone bo tam vse nemško.

In še drugo, realno stran je treba upoštevati. Koliko nemških uradnikov, slovensčine neznanih, postopa zaradi tega tako, da strelja kozle pri naših glavarstvih in deželni vladi. Z uvedbo slovenskega uradovanja z vsemi podrejenimi korporacijami se bo nemške uradnike, slovensčine neznane, izpodrinilo. Odprla se bodo pa na ta način vrata našim domačim ljudem.

Bodimo v vsem dosledni in zahtevajmo povsod pravice. Dosti je že zatiranja in preziranja! Šolstvo je nekaj tako svetega, da mora v njega upravi prenehati vsak nemški nacionalni šovinizem in da mora zavladati pravičnost. Zato pa: slovenskemu šolstvu slovensko uradovanje!

Naši dnevi na vseslovenskem avstrijskem učiteljskem shodu.

(Konec.)

Glavno zborovanje društva „Dedietvi Komenského“.

V sredo, dne 12. avgusta, se je vršilo glavno zborovanje češkega učiteljskega društva „Dedietvi Komenského“. Kar je Slovincem naša „Slovenska Šolska Matica“, to je češkemu učiteljstvu njih društvo „Dedietvi

Dalje v prilogi.

pravo socialno delovanje, katerega pota in podrobnosti se niti ne dajo popisati. Kolikokrat se je n. pr. po jetiki prizadeti rodovini omogočilo boljše prospevanje stem, da so se ji poplačali najunnejši dolgovi pri mesarju, peku, trgovcu itd.

Kot posebno važno se je izkazalo varstvo otrok. Na te pazi društvo prav skrbno, ker so najbolj izpostavljeni okužbi po jetiki. V mnogih slučajih se kaže potreba, da se otroci odstranijo od nevarne okolice, ker sicer prav gotovo zapadejo jetiki. Deželno pomožno društvo za bolne na pljučih je označilo zaraditega graditev zavetišča za zdrave otroke jetičnih rodov in kot eno svojih najvažnejših nalog in je že kupilo potrebni stavbeni prostor. Žalibog se zaradi nezadostnih dohodkov doslej še ni moglo pričeti z zgradbo. Deželno pomožno društvo se torej obrača iznova na javnost s prošnjo za pomoč, bodisi s pristopom društvu, bodisi z darili v denarju, ki naj omogočijo, da se za-pričeti boj nadaljuje in popolni.